

INLEIDING DIVA is een nieuw museum in Antwerpen, thuisstad voor diamant. Nog een nieuw museum? Ja en neen. Het Zilvermuseum bestond al en ook het Diamantmuseum was in Antwerpen een gevestigde waarde. Deze provinciale musea delen samen met het Modemuseum en het Fotomuseum een verleden dat begon in het kasteel Sterckshof in Deurne, waar in de jaren vijftig van de vorige eeuw het museum der kunstambachten ontstond.

De fusie van diamant en zilver in DIVA aan de Suikerrui is een terugkeer naar een glorieus Antwerps verleden. Van de vijftiende tot zeventiende eeuw was Antwerpen een wereldcentrum waar zilver, goud, juwelen en diamanten verhandeld, vervaardigd en bewerkt werden. Tot vandaag vind je schitterende staaltjes van Antwerpse edelsmeedkunst en juwelen in topmusea over de hele wereld, zoals de reliëfs van een huwelijkskoffer door Matthias Melijn in het Rijksmuseum in Amsterdam, de Sint-Michielsbeker in het Kunsthistorisches Museum in Wenen, het Tunis-bekken in het Musée du Louvre in Parijs en het zoutvat van Jan I Herck in de Zweedse Koninklijke Collectie in Stockholm. Het is in Antwerpen dat de diamantindustrie en edelsmeedkunst tot ongekende hoogten uitgroeiden. In de negentiende en twintigste eeuw is Antwerpen geëvolueerd tot dé diamantstad van de wereld met een ijzersterke reputatie op het vlak van edelsmeedkunst. DIVA ent zich dus op een eeuwenlange traditie, temidden van het kosmopolitisch knooppunt waar ambacht, talent en innovatie sinds meer dan vierhonderd jaar samenkomen.

Het nieuwe museum ligt in het hart van een eeuwenoude bloeiende handelsbuurt. Op letterlijk een steenworp afstand staat het huis *De Gulde Sterre* waar in 1497 twee winkels van goudsmid Jacob van der Vijlen gevestigd waren. In het huis *Den Luipaert* vond je meerdere goud- en zilversmeden terug. En honderd meter verder staat het huis *Den Coraeltack*, toegewezen aan juweliers en kooplieden gespecialiseerd in edelstenen. Achter het museum loopt de Zilversmidstraat. Het geklop en gehamer van edelsmeden is er niet meer te horen, maar honderden jaren lang waren hier huis na huis edelsmeden te vinden. Vandaag keert DIVA dus terug naar de plaats waar het allemaal begon.

Het museum creëert een plek waar bezoekers het Antwerpse diamantverhaal te zien en te beleven krijgen. Door de omkadering van juweel- en edelsmeedkunst krijgt diamant de nodige museale authenticiteit, diepgang en verbreding. DIVA verankert de befaamde (economische) sector in het erfgoed, dat het museum op een hedendaagse manier ontsluit. Terzelfdertijd zorgt de aantrekkingskracht van diamant bij een breder publiek ervoor dat veel meer mensen kennis kunnen maken met de finesses, het vakmanschap en de artistieke invulling van juweel- en edelsmeedkunst. Zo geeft het museum deze collectie de aandacht die ze verdient. Want ook op dat vlak kan Antwerpen bogen op een ijzersterke traditie met baanbrekende ontwerpers en fantastisch erfgoed. DIVA is een museum van de eenentwintigste eeuw. Geen traditionele museumopstelling, geen gewone zaalteksten of enkel beschouwende informatie. Wel persoonlijke verhalen, een uitdagende scenografie en een gewaagde interieurinrichting waarin de objecten optimaal tot hun recht komen. Maar ook andere ingrepen zorgen ervoor dat bezoekers het verhaal van diamant, juwelen en edelsmeedkunst in Antwerpen op een verrassende manier kunnen ontdekken.

DIVA HET BRILJANTE VERHAAL VAN DIAMANTSTAD ANTWERPEN

02 Zes zalen, zes verhalen

30 Erfgoed: actueel en relevant

40 Praktisch

ZES ZALEN, ZES VERHALEN

De collectiestukken van zilver of goud met edelstenen/diamant zijn meer dan gewoon 'objecten'. Het zijn dragers van verhalen, verhalen die zich niet altijd zomaar prijs geven. Bezoekers van vandaag kunnen de boodschappen die in het verleden aan een voorwerp zijn gegeven niet altijd lezen. Het is aan het museum om de verbinding te leggen tussen bezoeker en object, tussen heden en verleden. DIVA legt die brug door gebruik te maken van een specifieke scenografie en doorgedreven verhaalvertelling. Edelsmeedkunst en juwelen lenen zich daar uitstekend toe.

Henricus Franciscus Coetermans, Vlaams hart, 1832-1869, Antwerpen, goud, zilver en diamant
Eind achttiende en begin negentiende eeuw was het in Vlaanderen traditie dat kinderen een Vlaams hart aan hun moeder schonken, voor haar verjaardag of op moederdag
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: DOMINIQUE PROVOST

Matthias Melijn, plaquette *Veldheer Ambrogio Spinola tijdens het beleg van Gulik in 1622*, 1636, Antwerpen, zilver
RUKSMUSEUM AMSTERDAM

Het primaire doel van DIVA is dus: betekenis toevoegen aan op het eerste zicht betekenisloze objecten, en de bezoeker onderdompelen in een universum van luxe, juwelen en diamant. De combinatie van wetenschappelijk onderzoek en historische context met ontspannende verhalen en meeslepende ensceneringen moet de bezoeker verrassen, verwonderen en verrijken.

Het museum heeft regisseur Frank Van Laecke, binnenhuisarchitect Gert Voorjans en decorontwerpster Carla Janssen-Höfelt weten te engageren. Samen met het team van DIVA, onder leiding van curator Romy Cockx, werkten zij zes thema's uit die in zes zalen te zien zijn en die samen het diamantverhaal vertellen. *The Diamond Story* vertelt over het exotische karakter van luxeartikelen in de Wonderkamer, over het vakmanschap van diamant en edelsmeedkunst in het Atelier, over Antwerpen als het wereldcentrum van de diamanthandel in de Internationale Handelskamer, over de plaats van luxe-objecten in het dagelijkse leven in de Eetkamer, over het vraagstuk rond ethiek en echtheid in de diamantsector in de Kluisruimte, en over de wereld van DIVA in het Boudoir. Elk thema roept via enscenering, soundscapes, multimedia en interactieve doe-elementen een andere sfeer op. Deze sferen ondersteunen de vele fascinerende kunstvoorwerpen uit de collectie van DIVA die verwonderen, verleiden en vragen oproepen.

Anonieme meester, art-nouveau-uurwerk, ca. 1900,
Zwitserland, goud, diamant, email en robijn
PERMANENTE BRUIKLEEN VAN DE SINT-ANDRIESKERK ANTWERPEN
FOTO: HUGO MAERTENS

Raymond Ruys, vaas, 1930, Antwerpen, zilver
Raymond Ruys behaalde de Grote Prijs met zijn
ensemble van 48 gehamerde voorwerpen in zilver
op de Wereldtentoonstelling van Antwerpen in 1930
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: HUGO MAERTENS

Links: Léopold Van Strydonck, art-nouveauhanger, ca. 1900,
Brussel, goud, email, diamant, labradoriet en demantoiet
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: WHITE LIGHT

Regisseur Frank Van Laecke riep een butler in het leven die de deuren opent en de bezoeker een blik in de wereld van DIVA gunt door elk thema te introduceren. Daarnaast wekt Frank Van Laecke veertien topstukken uit de collectie van DIVA opnieuw tot leven met fictieve verhalen, die vooral een sfeer en veel emoties oproepen. DIVA daagt de bezoeker uit om het thema en de objecten verder te exploreren en dieper te graven. Het belang dat DIVA hecht aan beleving, vertaalt zich immers ook in de manier waarop het nieuw museum onthaasting en ontdekking stimuleert. Dankzij verschillende multimediatoepassingen, zoals audiofoon, en touchscreens, kan de bezoeker meer te weten komen over het object zelf, over de context, over de eigenaar... Er is gekozen voor deze gelaagdheid, zodat iedereen zich kan verbinden met het erfgoed: van de recreatieve bezoeker die sporadisch een museum binnenstapt en vooral op zoek is naar een onderhoudende ontdekkingstocht, tot de grootste fans van diamant, juwelen of edelsmeedkunst die zich willen verdiepen in historische feiten, context of verrassende weetjes.

WONDERKAMER De Wonderkamer is de eerste kamer die de bezoekers binnestappen. Deze kamer toont binnenhuisarchitect Gert Voorjans' hedendaagse interpretatie van de historische *Wunderkammer*, die de voorlopers vormen van de huidige musea. Objecten uit alle windrichtingen komen samen. Daarmee eert DIVA niet enkel deze eeuwenoude presentatievorm van kunstobjecten, het is ook vanuit een ander perspectief een symbolische ingreep. Antwerpen was in de zestiende eeuw immers een koploper wat betreft de productie van kunst en luxeartikelen. Edelsmeedkunst, juwelen, edelstenen en exotische curiosa als kokosnoten, schelpen en koraal waren zeer geëerd. Omdat de kwaliteit in Antwerpen ongeëvenaard was, bestelden vorstenhoven vanuit heel Europa objecten van Edelsmeedkunst *made in Antwerp*. In de Wonderkamer van DIVA krijgt deze zestiende-eeuwse metropool een gezicht.

De uilenbeker als blikvanger van de tentoonstelling *Precieus!*, Umicore Zilverpaviljoen, 2015
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: ARTUR ERANOSIAN

DIVA's Wonderkamer (door Gert Voorjans)
DIVA, ANTWERPEN

Anonieme meester, uilenbeker, 1548-1549,
Antwerpen, zilver en kokosnoot
Permanente bruikleen van de Koning Boudewijnstichting
FOTO: HUGO MAERTENS

Verder ontdekt de bezoeker dat zeldzame smaken en exotische materialen juweelontwerpers en edelsmeden bleven fascineren en verwonderen door de eeuwen heen. Zo zijn er de objecten die getuigen van oriëntalistische stromingen, gaande van chinoiserie tot egyptomanie. De presentatie van andere objecten creëert een visuele context voor deze exotische artefacten.

Het topstuk van het vroegere Zilvermuseum, de uilenbeker of 'het uiltje', krijgt in de Wonderkamer een ereplaats. De zestiende-eeuwse Antwerpse beker in de vorm van een uil kijkt de bezoeker onderzoekend aan. Bekers in de vorm van een dier werden bij zowel privé- als bij publieke gelegenheden gebruikt. In dit geval is de uilenvorm direct verbonden met de tekst die verborgen zit onder de rand van de beker: *Als alle ander fogels sin thoe neste sois min flige beste*. Het komt op verschillende varianten van uilenbekers voor en kan vertaald worden als: *Liggen alle andere vogels in hun nest, dan vlieg ik het best*. Uit de kop en de romp werd in de zestiende eeuw wel

Meester met de drietand, tazza, 1548-1549,

Antwerpen, zilver, verguld

DIVA, ANTWERPEN - FOTO: HUGO MAERTENS

degelijk gedronken. Het braken na overmatig drankgebruik werd geassocieerd met de braakballen van de uil. Vandaar dat de uil niet enkel het symbool van wijsheid is, maar ook van mateloosheid en drankzucht. In de zestiende en zeventiende eeuw werd herhaaldelijk gewaarschuwd voor overmatig drankgebruik. De tekst op de uilenbeker is daarom op twee manieren te interpreteren: als een waarschuwing of als een vorm van spot.

Een ander hoogtepunt is een tazza of *copschale*, een drinkschaal op voet. Dit type voorwerp kwam in de zestiende en zeventiende eeuw veel voor en stond vaak op een zogeheten zilverbuffet. Een dergelijk buffet was een wijdverbreid Europees fenomeen en was niet enkel bedoeld om de rijkdom van een persoon tentoon te spreiden. Mythologische scènes en iconografische programma's op objecten waren bedoeld als gespreksonderwerp en toonden ook het intellectuele gehalte van de eigenaar aan. Tazza's waren toen een onderdeel van de top van de tafelcultuur.

Antonie Beijs en Gabriël II Dijck, tazza, 1561-1562,

Antwerpen, zilver, verguld

DIVA, ANTWERPEN - FOTO: HUGO MAERTENS

Pagina met de vitrine van Baugrand uit de catalogus van de *Exposition Universelle*, 1867, PARIS

Gustave Baugrand, ontwerptekening van de pauwenbroche, ca. 1870, Parijs
LIBRARY VICTORIA & ALBERT MUSEUM, LONDEN

DIVA heeft twee vergulde Antwerpse tazza's. De oudste, 1548-49 heeft een puntig golfpatroon op de bodem. Gevuld met rode wijn, geeft het reliëf van de bodem een extra schittering.

De tweede tazza heeft een reliëfmedaillon. Het beeldt een scène af uit het leven van Gaius Mucius Scaevola. Hij was een legendarische Romeinse held die linkshandig werd, omdat hij zijn rechterhand boven een vuur had gehouden om aan te tonen dat hij de dood niet vreesde en met deze daad zijn vijand tot overgave dwong. De edelsmid Anthonie Beijs of Gabriël II Dijk wist de onverschrokkenheid van Scaevola en de ontzetting van de Etruskische koning Personna zeer goed weer te geven in het drijfwerk. Tegenwoordig kunnen we enkel maar gissen naar de boodschap die de eigenaar met deze scène wilde afgeven.

Nog een bijzonder stuk in de Wonderkamer is de pauwenbroche van Keizerin Eugénie. Zij had een grote voorliefde voor juwelen en stimuleerde Franse juwe-

liers om vernieuwende en sprekende sieraden te maken. De pauwenbroche van de Parijse hofjuwelier Gustave Baugrand is zo'n juweel. De broche is een sterk staaltje vakmanschap. De staartveren van de vogel zijn 'en tremblant' gezet, waardoor ze effectief trillen. De gebruikte edelstenen zijn van zeer grote kwaliteit waardoor zij extra schitteren in het kaarslicht door de beweging van de staart. Baugrand presenteerde deze broche op de *Exposition Universelle de Paris* in 1867. Hij gooide met zijn neo-Egyptische ontwerpen zeer hoge ogen en werd beloond met de titel *Chevalier* in de *Ordre National de la Légion d'Honneur*.

Gustave Baugrand, broche (voor- en achterzijde), ca. 1870,
Parijs, goud, parel, saffier, smaragd, robijn en diamant
FOTO: WARTSKI LONDEN

Affiche van de tentoonstelling *Het andere juweel*
in het Provinciaal Museum Sterckshof, 1983
LETTERENHUIS, ANTWERPEN

Rob Buytaert en Annemie Vandezande, affiche *Ontdek de schittering van diamant...* voor het Provinciaal Diamantmuseum Antwerpen, 2002
LETTERENHUIS, ANTWERPEN

DE DIEPE WORTELS VAN DIVA

Na een geschil tussen de Antwerpse burgemeester Camille Huysmans en de Beheerscommissie van de Musea Steen en Vleeshuis zochten enkele commissieleden een andere mogelijkheid om hun oudheidkundig onderzoek en hun verzamelactiviteiten voort te zetten. In 1934 richtten ze de Vereniging Museum voor Vlaamsche Beschaving en Openluchtmuseum op. In 1935 sloot de vereniging een overeenkomst met het provinciebestuur over het gebruik van het Sterckshof, dat in mei 1938 voor het publiek werd opengesteld. Het kasteel werd volgestouwd met heterogene archeologische, natuurhistorische, volkskundige en kunstambachtelijke collecties.

In 1953 nam de provincie het museum in het Sterckshof over en legde de klemtoon op oude en hedendaagse kunstambachten. Piet Baudouin, een eminent kenner van Belgische edelsmeedkunst, kwam aan het hoofd van het Provinciaal Museum voor Kunstambachten Sterckshof. Een jaarlijkse tentoonstelling zette telkens een kunstambacht in de kijker.

De andere zeer diverse deelcollecties van het Sterckshof kregen elders een onderkomen en sommige groeiden uit tot zelfstandige musea, zoals de verzameling fotografie die in 1986 de aanzet was voor het Provinciaal Museum voor Fotografie aan de Waalse Kaai. De deelcollectie 'diamantalaam' van het Sterckshof werd de kern van het Provinciaal Diamantmuseum dat in 1971 opende op de eerste verdieping van het Provinciaal Veiligheidsinstituut in de Jezusstraat. Al snel bleek dit museum te klein en in 1988 verhuisde het naar een gebouw in de Lange Herentalsestraat, vlakbij de Antwerpse diamantwijk. Dit nieuwe museum was voorzien voor 20.000 bezoekers per jaar, maar dat werden er al snel 80.000. Opnieuw ging het provinciebestuur op zoek naar een ruimere locatie. Die werd gevonden in een historisch pand op het Koningin Astridplein, waar in 2002 het nieuwe Diamantmuseum opende. In 2012 sloot het noodgedwongen de deuren wegens de verbouwingswerken aan de Koningin Elisabethzaal die zich in hetzelfde pand bevindt.

Ook het Museum voor Kunstambachten heeft sinds de oprichting in 1953 een gedaantewisseling gekend. In 1994 opende het vernieuwde Provinciaal Museum Sterckshof-Zilvercentrum de deuren voor het publiek. Er kwamen vijftien thematische zalen die een gevarieerde kijk boden op de wereld van de edelsmeedkunst. Het museum kon daarbij onder andere plukken uit zijn grootste collectie Antwerps zilver ter wereld.

Het Provinciaal Museum Sterckshof gaf elk jaar een opdracht aan een zilversmid, onder anderen aan het kunstenaarsduo Rob Thalen en zoon Jaap Thalen: Thalen&Thalen, *Als de eerste vorst op het water*, 2013, zilver
DIVA, ANTWERPEN

ATELIER Zilver moet gepoetst worden, zo niet wordt het 'zwart'. Dat is algemeen geweten. De verscheidenheid aan technieken om zilver tot leven te wekken is ontzettend breed: drijven, graveren, het gebruiken van gietmodellen, ciseleren, draad trekken, bruneren, stempelen, stippelgravure enzovoort. Het atelier van een edelsmid kent dan ook vele soorten gereedschappen. Een bekende edelsmid uit Antwerpen vertelde ooit dat hij ieder oud gereedschap kocht dat hij tegenkwam. Je wist maar nooit of je het voor een specifiek idee kon gebruiken. Het materiaal kennen en doorgronden is voor een edelsmid noodzakelijk om de artistieke ideeën die in het hoofd ontstaan ook daadwerkelijk tot een object te laten uitgroeien. Die technieken en dat proces worden in de tweede kamer, de Atelierruimte, duidelijk gemaakt aan de bezoekers. Een wand is gewijd aan de edelsmeedkunst en de andere zijde aan het evenzo moeilijke als boeiende vak van diamantslijper. Het vakmanschap van een diamantslijper doet niet onder voor dat van edelsmid. Het is een ambacht dat gepaard gaat met een ongeëvenaarde precisie en enorme vak-kennis. Je bereikt het meesterschap pas na jaren en jaren oefenen. En zelfs dan nog... Vorig jaar bijvoorbeeld tekende DIVA deze uitspraak op van een net gepensioneerd diamantslijper: "Wanneer ik een volleerd diamantslijper was? Ik heb geleerd tot de dag dat ik met pensioen ging."

Artist impression van het Atelier
BEELD: CARLA JANSSEN-HÖFELT

Octave Vandeweghe, *Cultured Manners # 73*, vork in citrien
DIVA, ANTWERPEN

Octave Vandeweghe, *Cultured Manners #32: Cultured Citrine Set*, 2015, Antwerpen, gecultiveerde citrien
DIVA, ANTWERPEN

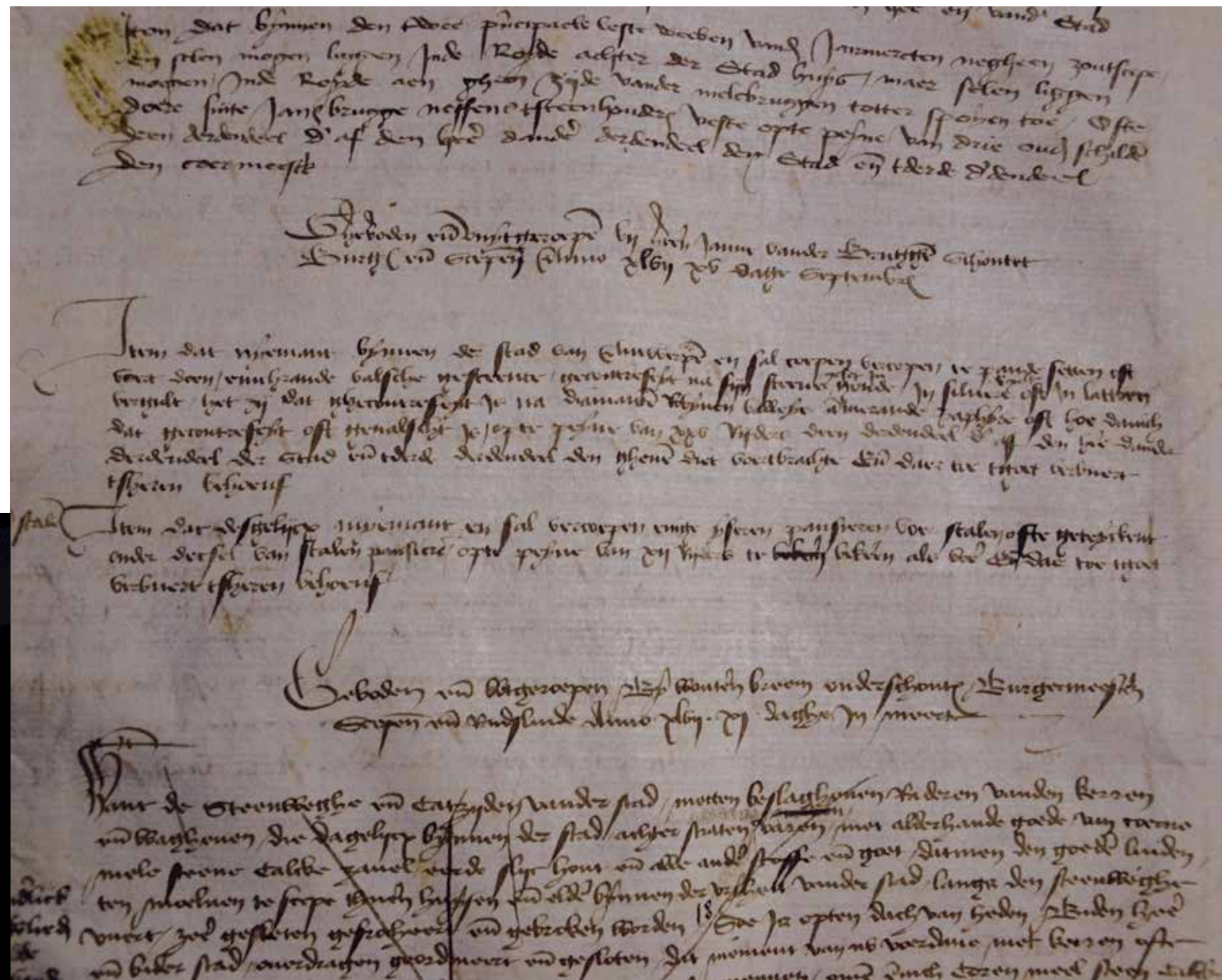
HET GEVOEL VAN DE STEEN

"De jonge kunstenaar Octave Vandeweghe zoekt de grens op tussen de natuurlijke evolutie van edelstenen en de menselijke ingreep van het maken van bestek. Hij werkt met synthetische gegroeide stenen die er natuurlijk uitzien, en vice versa. Het ideaal van een edelsteen vandaag is de geslepen diamant: perfecte facetten, volkomen transparant en schijnbaar zonder substantie. Octave Vandeweghe daarentegen werkt graag met de groeilijnen, de inclusies, de barsten in de edelstenen omdat hij graag het gevoel van de 'steen' wil behouden. Hetzelfde geldt voor de manier waarop hij de stenen bewerkt. In sommige objecten laat hij de structuren van het slijpwielt staan en gebruikt ze net als met de lijnen van het natuurlijke groei-proces om ermee te spelen." (Marc Holthof)

INTERNATIONALE HANDELSKAMER Antwerpen is al meer dan vijfhonderd jaar het belangrijkste diamantcentrum ter wereld. De oudste documenten over de aanwezigheid van diamant en diamanthandel in Antwerpen dateren van 570 jaar geleden. Ook vandaag nog is Antwerpen het kloppend hart van de diamant: 84 % van alle ruwe diamanten en 50 % van alle geslepen diamanten ter wereld passeren via Antwerpen.

Uiteraard besteedt DIVA ook aan dit facet van diamant veel aandacht, en dit in de derde zaal: de Internationale Handelskamer. Als bezoeker krijg je in één oogopslag inzicht in de belangrijke rol die de stad heeft gespeeld in de internationale diamanthandel. Een multimediale globe, waarop handelsroutes zijn geprojecteerd, toont de bezoekers de wegen die diamant sinds eeuwen naar Antwerpen leiden. Oorspronkelijk domineerden de Italianen en de Portugezen, later de Hollanders en de Engelsen. Vanaf het einde van negentiende eeuw speelden joden een cruciale rol en tijdens de jaren zestig van de vorige eeuw groeide het aandeel van de Indiërs.

Artist impression van de Internationale Handelskamer
BEELD: CARLA JANSSEN-HÖFELT

Voor wie verdieping wil, zijn er de persoonlijke verhalen. In zeven geanimeerde kortfilms komen bijzondere historische personages aan het woord die een belangrijke rol hebben gespeeld in de diamanthandel naar Antwerpen. Aan de hand van die personages en families, zoals het verhaal van de familie Duarte, belicht DIVA de internationale en interculturele dimensies van de diamanthandel.

Oudste vermelding van diamanthandel in Antwerpen in 1447
Gebodboeken van de Antwerpse magistraat
FELIXARCHIEF, ANTWERPEN

DE FAMILIE DUARTE

In één van de kortfilms vertelt de bejaarde Diego II Duarte aan zijn Amsterdamse neven het verhaal van zijn familie en de belangrijke positie die zij internationaal hadden weten te verwerven. Hij vertelt over hoe zijn vader Gaspar het huwelijksgeschenk van Willem II aan Mary Stuart, een borstjuweel, heeft geleverd.

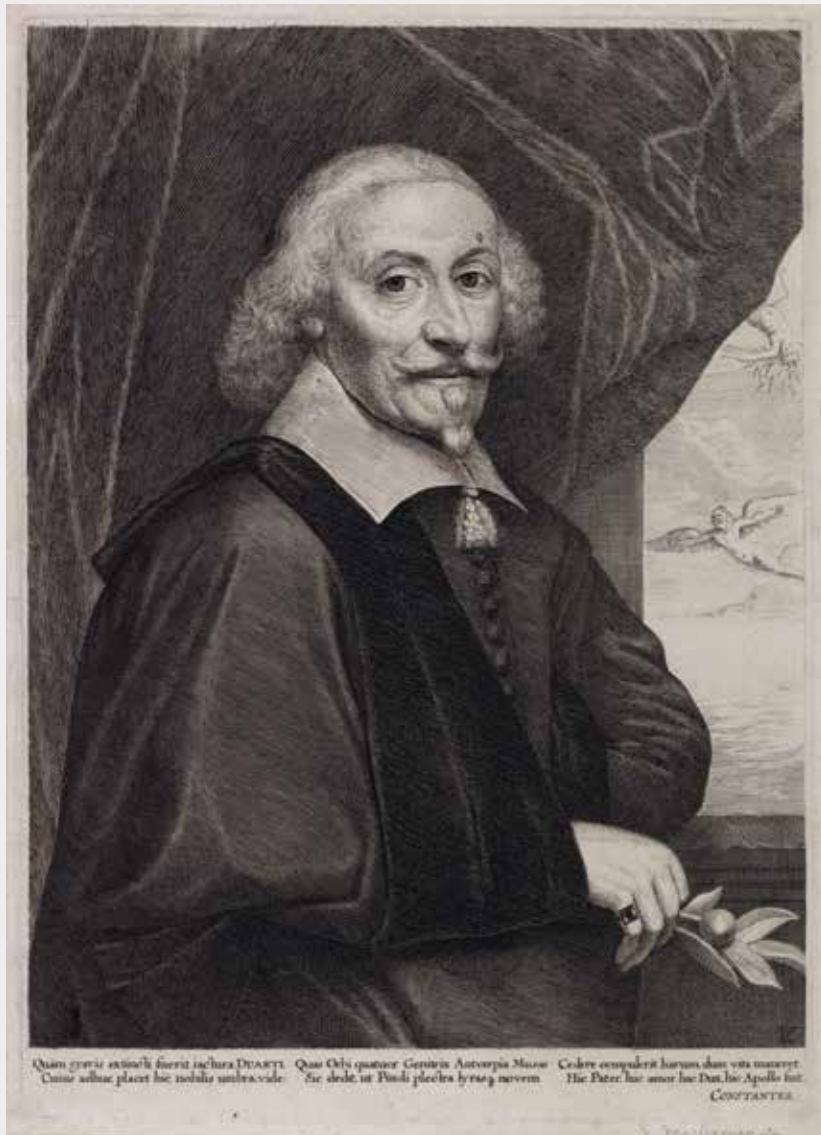
Nadat de zeeroute via de Kaap de Goede Hoop was ontdekt, nam het belang van Venetië als handelscentrum af. De handelsroute via het Portugese Goa in India, Lissabon en Antwerpen won aanzienlijk aan belang. Lissabon werd het belangrijkste distributiecentrum voor ongeslepen diamanten. Aanvankelijk was de diamanthandel vrij, maar de in 1602 opgerichte VOC probeerde de handel onder controle te krijgen.

Tijdens deze ontwikkelingen verhuisde de joods-Portugese familie Duarte van Portugal naar Antwerpen. De familie Duarte had zich bekeerd tot het katholicisme, maar deze *conversos* werden met veel wantrouwen bekeken op het Iberisch schiereiland. Hoewel joden in Antwerpen niet welkom waren, werden conversos er getolereerd. Diego I Duarte legde de basis voor een zeer succesvol familiebedrijf. Zijn zonen en kleinzonen wisten het bedrijf verder uit te bouwen en leverden juwelen aan de hoven van Engeland, Frankrijk, het Habsburgse Rijk en de (bestuurlijke) elite in de Republiek der Nederlanden.

De kunstcollectie die door de familie werd opgebouwd, genoot internationale reputatie en trok bezoekers uit heel West-Europa naar hun huis Hôtel de Succa aan de Meir. Het was een centrum voor culturele uitwisseling en diplomatie. Constantijn Huygens noemde het huis de Antwerpse Parnassus waar kunsten samenstroomden. Kunst was voor familie Duarte een katalysator voor hun onderneming, maar vormde ook de mogelijkheid om religieuze en geografische grenzen te overbruggen.

Met de dood van kleinzoon Diego in 1691 kwam er een einde aan het succesverhaal van de familie.

Lucas I Vorsterman, portret van Gaspard Duarte, 1657,
Antwerpen, gravure
RIJKSMUSEUM AMSTERDAM

Wolfers Frères, tafelmiddenstuk *Ondine*, 1958, Brussel,
zilver, spiegelglas, brons, schelp en vergulding
PERMANENTE BRUIKLEEN VAN DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING
FOTO: HUGHES DUBOIS

EETKAMER Bezoekers belanden van de wereld van de handel in een meer intieme setting. In de Eetkamer kunnen ze er plaatsnemen aan een surrealistische compositie van tafels, voorzien van een overdonderende hoeveelheid luxueus tafelservies. Flarden van conversaties, te ontdekken via de audioguide, zullen de nieuwsgierigheid prikkelen. Frank Van Laeckes centrale hoorspel voert bezoekers mee in een sfeer van decadentie en overvloed.

De eettafel groeide tijdens de negentiende eeuw uit tot dé plek bij uitstek voor luxe consumptie. Ook hier pikt DIVA opnieuw in op de rol van Antwerpen als smaakmaker. Etiquetteregels en verhalen over Antwerpse adellijke families duiden het gebruik van zilver en het verschil tussen arm en rijk. Kinderen kunnen van onder de tafel bekijken wat er zich rondom hen allemaal afspeelt. Langs de wanden worden juwelen getoond uit verschillende periodes met bijhorende silhouetten. Serviezen, en zeker showstukken op tafel, zijn van alle tijden en dienden ook als gespreksonderwerp. In de twintigste eeuw raakte het gebruik van grote tafelstukken langzaam uit de mode en werden ze vervangen door kleinere en meer eenvoudige houders voor bloemstukken. Een bijzondere uitzondering is het middenstuk *Ondine* dat door Wolfers voor de beroemde Wereldtentoonstelling in Brussel in 1958 is gemaakt. Het tafelmiddenstuk is een merkwaardig kunstwerk. Hoewel dit massief zilveren tafelmiddenstuk zowel qua functie als qua stijl anachronistisch is, is het juist heel representatief voor zijn tijd. *Ondine* kan beschouwd worden als een van de laatste materiële getuigen van een tijdperk waarin vooroorlogse drang naar prestige, grandeur, luister en etiquette een laatste stuip trekking beleefde. Het werk werd besteld bij Wolfers Frères, dat toen al meer dan een halve eeuw de toonaangevende zilversmederij in België was. Het was bestemd voor de eretafel van het Belvédère, het achttiende-eeuwse kasteeltje waar het commissariaat-generaal van de Wereldtentoonstelling van Brussel in 1958 was gehuisvest. *Ondine* staat, dankzij de tussenkomst van de Koning Boudewijnstichting, schitterend op de eettafel van DIVA.

Artist impression van de Eetkamer
BEELD: CARLA JANSSEN-HÖFELT

My Fair Diamond: Nedda El-Asmar, Pieter Bombeke, Rayjo, Tesouro en Luc Ceulemans, ring *Couronne*, 2017, goud en diamant
DIVA, ANTWERPEN

nis te ontsluiten. Zo is inmiddels een groot gedeelte van de collectie van DIVA op de website raadpleegbaar. Inclusief de merken, waardoor iedereen toegang heeft tot deze informatie.

Diamanten kunnen ook een zeer donkere kant hebben. In de Kluisruimte wordt aandacht besteed aan de inspanningen wereldwijd om de handel in conflict-diamanten uit te bannen. In 2016 ontstond het idee om een volledig fair trade juwelenlijn op te zetten. De organisatie My Fair Diamond koos ervoor om diamanten te mijnen in het moeilijkste gebied: Sierra Leone. De organisatie bereikte haar doel: alle onderdelen van de keten zijn transparant en alle partijen krijgen een eerlijk loon. Daarmee zijn de eerste fair trade diamantjuwelen een feit. DIVA heeft uit de eerste reeks van zeven sieraden een ring kunnen verwerven en zal die permanent aan het publiek tonen in de kluisruimte.

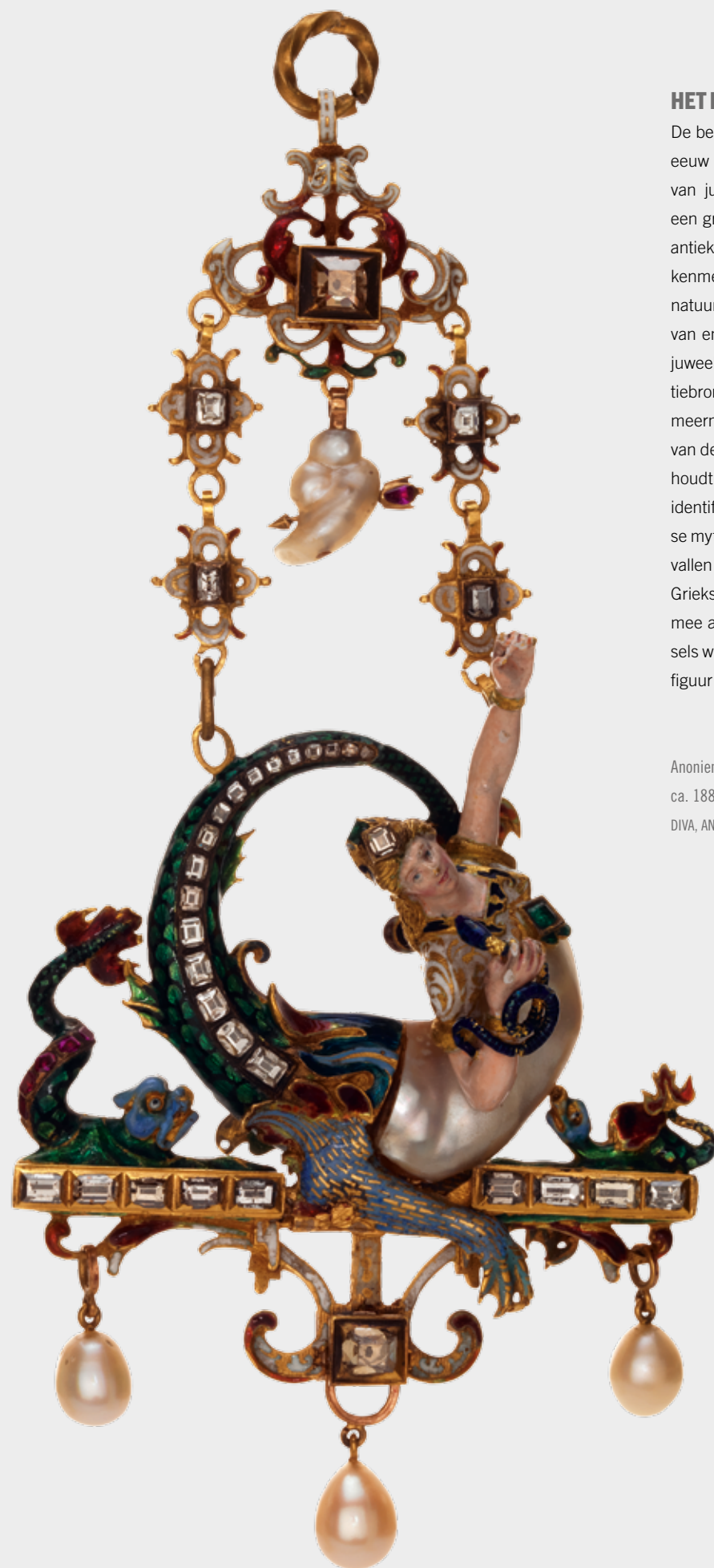
DIVA zet de bezoeker ook zelf aan het denken. Hij zal in de kluis een aantal vragen moeten beantwoorden, met als hamvraag: is het echt of vals? Het museum wijdt de bezoeker in in de wereld van synthetische diamanten en certificaten, van echte en valse zilvermerken, ... Een assortiment aan doe-het-zelf testen, filmfragmenten en animaties geeft een inkijk in verschillende soorten diamantcriminaliteit en de bestrijding ervan. De bezoeker komt vanalles te weten over de methoden om onderscheid te maken tussen nep en authentiek.

KLUIZENRUIMTE Een vraag waar veel mensen van wakker liggen als ze een diamant, juweel of sieraad in bezit krijgen is: is het wel écht? Ook dit aspect gaat DIVA niet uit de weg. In de vijfde zaal, een hoog beveiligde kluis, zal de bezoeker ingewijd worden in de wereld van misdaad, *compliance* en fair trade.

In de negentiende eeuw nam de belangstelling voor kunst(voorwerpen) uit de zestiende en zeventiende eeuw enorm toe. Het verzamelen werd erg populair. Het aanbod van en de kennis over deze objecten was in die periode beperkt. En dat gaf sommigen de mogelijkheid om misbruik te maken van de situatie. Merken van oude stukken werden gekopieerd of uit lepels en vorken gesneden om vervolgens in een nieuw, antiek lijkend stuk gesmeed te worden. Veel verzamelaars, en later ook musea, zijn er ingetuimeld. Dat is vervelend, maar deze stukken geven ook een boeiende inkijk in een bepaalde periode. Het toont ook aan hoe belangrijk onderzoek naar objecten en merken is. Moderne technieken stellen ons in staat om merken zeer gedetailleerd te bekijken, het materiaal te onderzoeken en deze ken-

Artist impression van de Kluisruimte
BEELD: CARLA JANSSEN-HÖFELT

HET RAADESEL VAN DE PAREL MET DE PIJL

De belangstelling voor de zestiende en zeventiende eeuw heeft ook invloed gehad op de ontwikkeling van juwelen. Sieraden in renaissancestijl kenden een grote bloei (en ook hier werd nieuw soms voor antiek aan de man gebracht). Renaissancejuwelen kenmerken zich door het gebruik van edelstenen, natuurlijk gevormde parels en een ruim gebruik van email. De zeemeerminhanger van DIVA is een juweel waarbij de renaissance duidelijk als inspiratiebron is gebruikt. Het bovenlichaam van de zeemeermin is een natuurlijk gevormde parel en de rest van de hanger is om deze parel heen ontworpen. Ze houdt een slang in haar hand en daarmee is ze te identificeren als Echidna, een monster uit de Griekse mythologie. Het monster had de Olympus aangevallen en werd daarna opgejaagd door verschillende Griekse helden. Welke boodschap de drager hiermee af wilde geven is onduidelijk. Nog meer raadsels werpt de parel met de pijl die boven de centrale figuur hangt op. Verwijst dit naar Cupido?

Anonieme meester, neorenaissance hanger,
ca. 1880, goud, diamant, smaragd, email en parels
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: DOMINIQUE PROVOST

Artist impression van het Boudoir
BEELD: CARLA JANSSEN-HÖFELT

BOUDOIR De laatste ruimte van de vaste collectiepresentatie is intiem. Hier treedt de bezoeker het boudoir van DIVA binnen waar de meest kostbare schatten worden bewaard. Elk juweel heeft een betekenis, een geschiedenis en een persoonlijk verhaal.

DIVA neemt hier de vrijheid om de bezoeker onder te dompelen in de wereld van glamour met koninginnen, operazangeressen, pop- en filmsterren. Hun invloed op de ontwikkeling van juwelen wordt zichtbaar gemaakt.

DIVA's slangenjuweel is heel bijzonder. De maker is onbekend, maar het vakmanschap is adembenemend. De manier waarop de diamanten zijn gezet op de kop van de slang, de details van de opengesperde bek en de emailering van het lijf zijn werkelijk buitengewoon. Door het gebruik van translucide email, gloeien de kleuren extra. Het juweel kan als armband en als collier worden gedragen omdat het lijf van de slang al even wendbaar is als een echte slang.

Anonieme meester, armband/halssnoer, ca. 1860,
goud, email, robijn en diamant
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: DOMINIQUE PROVOST

In de voorgaande ruimten konden bezoekers al kennismaken met de hoorspelen die door regisseur Frank Van Laecke zijn gemaakt. Ook voor de slang maakte hij een hoorspel waarin een vrouw zich niet laat verblinden door dure geschenken en een zelfbewuste houding aanneemt. Het slangenjuweel speelt in dit verhaal een grote rol: "Sedert koningin Victoria een slang droeg bij haar eerste politieke optreden, associeert men dit juweel met wijsheid en macht. Ik bepaal dus zelf de spelregels in mijn leven. Welke opera gaan we zien? La Traviata, was het toch? Ook een sterke dame, die Violetta."

Zicht op de Gildekamersstraat
en de kraan voor de renovatiewerken
FOTO: STANY DEDEREN

DIVA SNEL UIT DE STARTBLOKKEN

In juni 2014 kocht de provincie Antwerpen de gebouwen van de voormalige Musea voor Etnografie en Volkskunde van de stad Antwerpen. Deze gebouwen stonden sinds de integratie van beide musea in het MAS leeg. Nog geen maand later toonden de laatstejaars juweelkunst van de Academie, Sint-Lucas en PX Limburg hun kunsten in een boeiende tentoonstelling. In de zomer van 2015 werden de architecten Wit en 8Office aangesteld voor het ontwerp van DIVA. Zij creëerden een subtiel ontwerp dat de verschillende gebouwen verbindt en aanpast aan de eisen van een modern museum. Veel aandacht gaat naar het behoud van het stadsbeeld in de historische omgeving en de maatschappelijke functie van het museum in de omgeving. Anderhalf jaar later, in september 2016, startte aannemer Monument met de werken.

ERFGOED: ACTUEEL EN RELEVANT

Een museum draait niet enkel om tentoonstellingen. De publieksfunctie is uiteraard cruciaal. Met een permanente collectiepresentatie van zes verhalen in evenveel zalen, en een tijdelijke tentoonstellingsruimte van circa duizend vierkante meter, vormt het presenteren van het aanwezige erfgoed een speerpunt van DIVA. Permanente en tijdelijke tentoonstellingen beslaan qua oppervlakte ongeveer een derde van de totale site. Daarnaast huisvest het gebouw ook de kantoren voor de medewerkers, twee shops, drie polyvalente ruimtes voor lezingen en andere activiteiten en een aantal back-office ruimtes. Samen zijn die ook goed voor ongeveer een derde van de totale oppervlakte.

De rest van het gebouw bestaat uit ruimtes die te maken hebben met de 'onderbouw' van de museale werking: het kenniscentrum. Ze herbergen de functies die garanderen dat wat aan het publiek wordt getoond, van kwaliteit is. Door verbindingen te leggen met onderzoekers, universiteiten en collega-instellingen legt het kenniscentrum de fundamenten voor het authentieke en kwalitatieve publieksverhaal. DIVA heeft dan ook als ambitie om een autoriteit in Vlaanderen en de Benelux te zijn op het vlak van diamant, juwelen en edelsmeedkunst. Het is de plek waar op systematische wijze erfgoed in kaart wordt gebracht, geconserveerd en gerestaureerd, waar verbindingen worden gelegd met economische spelers, met maatschappelijke groepen en met opkomend talent, en waar kennis ook gedocumenteerd en opgeslagen wordt in de bibliotheek. Kortom, DIVA is de plek waar de zorg voor het erfgoed rond diamant, juwelen en edelsmeedkunst, vanuit verschillende perspectieven centraal staat.

Pierre Croissant, snuifdoos, 1739-1740, Parijs, goud
Deze snuifdoos was een geschenk van koning Willem I aan Jean van Hal voor zijn hulp bij het terugbrengen van de schilderijen van Peter Paul Rubens naar Antwerpen in 1815
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: DOMINIQUE PROVOST

Anonieme meester, aigrette, 1780, Groot-Brittannië,
zilver, diamant en goud
De aigrette (de kleine zilverreiger) is geïnspireerd op een tulbandornament en illustreert hoe de Indische de Europese juweelkunst heeft beïnvloed
DIVA, ANTWERPEN

Pierre Croissant, snuifdoos, 1739-1740, Parijs, goud
Deze snuifdoos was een geschenk van koning Willem I aan Jean van Hal voor zijn hulp bij het terugbrengen van de schilderijen van Peter Paul Rubens naar Antwerpen in 1815

DIVA, ANTWERPEN - FOTO: DOMINIQUE PROVOST

CONSERVATIE EN RESTAURATIE Conservatie en restauratie zijn misschien niet de meest sexy onderwerpen voor een groot publiek, maar ze zijn wel fundamenteel voor een museum. Het is een 'onzichtbaar' proces dat enkel zichtbaar wordt als het er niét zou zijn: bewaren en restaureren zorgen ervoor dat de collectiestukken in topvorm kunnen worden getoond aan het publiek.

De restaurator houdt zich vooral bezig met de materiaaleigenschappen van de collectiestukken, zowel in het depot als in de tentoonstellingsruimtes. Het is de plicht van de restaurator om aan de internationale standaarden te voldoen, en zo het museum de nodige basis te geven die het nodig heeft wat betreft erfgoedzorg. Het onderscheid tussen de begrippen preventieve conservering, actieve conservering en restauratie is daarbij belangrijk.

Preventieve conservering is volgens Marysa Otte in *Syllabus bij basiscursus Preventieve Conservatie*: "Het geheel van maatregelen ter bescherming van de collectie, zonder dat het object behandeld wordt." Het gaat dan om het goed bewaren van een voorwerp door een geschikte omgeving te creëren.

Actieve conservering betreft, zo stelt Otte: "het geheel van maatregelen en handelingen dat erop gericht is de toestand van het voorwerp te consolideren, gecon-

stateerd verval tegen te gaan, of verval – waarvan men de zekerheid heeft dat het binnen afzienbare tijd zal optreden – te verhinderen. Zo blijft het object beschikbaar voor onderzoek en presentatie." Een actieve conservering kan bijvoorbeeld bestaan uit het consolideren van een loszittend deel of het behandelen van vormen van onstabiele corrosie. Het regelmatig reinigen van zilver is bijvoorbeeld een vorm van actieve conservering omdat, als men dit tijdig doet, het mogelijk is om de zwavel te verwijderen voordat het in verbinding gaat met het zilver. Zo wordt restauratie vermeden.

Restauratie is de laatste stap. Otte omschrijft het als "het geheel van een behandeling en het daaraan voorafgaande onderzoek om een beschadigd of gedeeltelijk verloren gegaan voorwerp naar een van tevoren gedefinieerde toestand terug te brengen." Het kan ook bijvoorbeeld slaan op het bijmaken van een onderdeel om het object terug als een geheel te kunnen presenteren.

De kerncollectie van DIVA bestaat uit meer dan 2.500 stukken. Op het vlak van preventieve conservering zijn er heel wat maatregelen genomen. Het nieuwe museum beschikt over beveiligde en geklimatiseerde ruimtes voor collectiepresentaties en tentoonstellingen. In het gebouw zelf zijn er ook nieuwe geklimatiseerde en beveiligde depots voorzien waar alle stukken, die de voorbije jaren over verschillende externe depots verspreid waren, samengebracht worden. In functie van de permanente collectiepresentatie is de staat van elk object grondig gecontroleerd.

Om zijn rol als museum goed te kunnen spelen, investeert DIVA in een volledig nieuw en zeer goed uitgerust conservatie-restauratielabo. Het is het enige labo met deskundig personeel in publieke handen in België. Het labo is gelegen op de derde verdieping van de Gildekamersstraat en sluit aan op het tentoonstellingsgedeelte van de site. De ruimte zelf is opgedeeld in een onderzoeks- en een behandelingsruimte. De onderzoeksruimte is volledig verduisterbaar en dient voor het onderzoeken en documenteren van de kunstvoorwerpen. In de behandelingsruimte wordt de collectie actief geconserveerd en gerestaureerd en kunnen ook zeer gespecialiseerde vormingsactiviteiten voor groepen doorgaan.

Het conservatie-restauratielabo is opgevat als een werkplek waar verschillende activiteiten rond het conserveren en onderzoeken van de collectie enerzijds en inkomende bruiklenen anderzijds worden samengebracht. Het dient in de eerste plaats voor intern gebruik en dienstverlening aan andere erfgoedorganisaties in Vlaanderen. Het heeft in die zin een andere functie dan de ateliers in het gedeelte aan de Kaasstraat, waar DIVA allerhande workshops of demo's organiseert voor verschillende doelgroepen.

DIVA blijft in de komende jaren zowel structureel als projectmatig samenwerken met binnen- en buitenlandse instellingen, zowel uit de erfgoed- als de onderzoekssector. In functie van kennis- en expertisedeling kunnen bijvoorbeeld ook stageplaatsen aangeboden worden. Momenteel wordt al samengewerkt met het Rijksmuseum Amsterdam en de Universiteit Antwerpen. Het Rijksmuseum staat in voor het materiaaltechnisch onderzoek van zestiende- en vroeg zeventiende-eeuwse Antwerpse stukken uit de permanente collectiepresentatie van DIVA. Studenten van de opleiding conservatie-restauratie van de Universiteit Antwerpen lopen stage bij DIVA, terwijl er samen met deze universiteit ook een onderzoek is opgezet op het vlak van duurzame behandeling van zilveren objecten.

Kristina Valiulis, Conservator-restaurator Metalen, aan het werk
DIVA, ANTWERPEN

Handelscatalogus Miele & Co, 1900-1901
DIVA, ANTWERPEN

BIBLIOTHEEK De bibliotheekcollectie van DIVA telt ongeveer 23.000 publicaties en is één van de belangrijkste gespecialiseerde collecties in België met uniek documentair materiaal. Wat collectie betreft, wordt een onderscheid gemaakt tussen de moderne onderzoeksbibliotheek en de bijzondere collecties. Chronologisch worden de bijzondere collecties in twee deelcollecties onderverdeeld: oude drukken en moderne preciosa. De oude drukken omvatten alle gedrukte werken uitgegeven vóór 1831. Drukwerken van latere datum, die omwille van hun waarde of kwetsbaarheid specifieke bewaaromstandigheden vragen,

Illustratie uit de catalogus van de firma Altenloh ter gelegenheid van hun deelname aan *Exposition des arts décoratifs* in 1925 in Parijs
DIVA, ANTWERPEN

Droogreinigen van een oude druk
DIVA, ANTWERPEN

worden ondergebracht bij de moderne preciosa. De voorbije jaren ontplooit de bibliotheek steeds meer een kwaliteitsvolle en erfgoedgerichte werking voor deze bijzondere collecties. Dat uit zich in aangepaste bewaaromstandigheden en in een betere registratie en ontsluiting op stukniveau. Sinds enkele jaren worden deze unieke publicaties bovendien gedigitaliseerd, zodat ze bijvoorbeeld ingezet kunnen worden in tentoonstellingen, minder gemanipuleerd hoeven te worden en in de toekomst online ontsloten kunnen worden.

De moderne onderzoeksbibliotheek van DIVA sluit inhoudelijk aan bij de museumcollecties edelsmeedkunst, juwelen en diamant en verzamelt exhaustief op deze domeinen, voor wat betreft België en Europa. Dit aanbod is heel gespecialiseerd en uniek in België. Daarnaast heeft DIVA een ruim aanbod publicaties over toegepaste kunsten: metalen, glas, keramiek, munt- en penningkunde, design, meubelkunst, interieurvormgeving; handboeken over technieken en ambachten; algemene werken over cultuur- en economische geschiedenis, kunstgeschiedenis en -stijlen.

Bibliotheek, archieven en documentatie krijgen een afzonderlijk depot in DIVA. De nieuwe bibliotheek heeft een afzonderlijke leeszaal, toegankelijk voor elke bezoeker.

Ohtsuki Asako, parure *La Dame aux Camélias*, 2007,
diamant, goud, witgoud en parels
De inspiratie voor dit stuk haalde de ontwerper bij *De
dame met de camelia's* van de Franse schrijver Alexander
Dumas waarin de jonge Armand verliefd wordt op de
courtesane Marguerite
Permanente bruikleen van Intralcor nv
FOTO: DOMINIQUE PROVOST

VERBINDINGSKNOOPPUNT DIVA vervult ook een rol in de creatieve economie van vandaag. De geloofwaardigheid van de historische positie van Antwerpen linkt het museum aan hedendaagse creatieve juweelontwerpers en zilversmeden. DIVA werkt samen met het onderwijs, galeriehouders en zelfstandige juweliers om mee een bloeiende hedendaagse sector te stimuleren. DIVA wil hiermee de appreciatie voor het kunstambacht van juweel- en edelsmeedkunst vergroten. Als verbindingknooppunt binnen de sector speelt DIVA drie rollen: curator van de sector, promotor van de sector en hub voor specialisatie en verdieping. Via tentoonstellingen, netwerkevents en andere acties neemt DIVA de rol van curator op. Door belangrijke internationale expositie naar DIVA te halen en baanbrekende externe (gast)curatoren uit te nodigen streeft DIVA ernaar om op korte termijn in het museumlandschap en het internationale circuit een positie te verwerven. DIVA fungeert als promotor omdat het de creatieve sector van edelsmeedkunst, juwelen en diamant meer zichtbaar maakt onder andere door middel van de atelierwerking, lezingen, evenementen en tentoonstellingen. DIVA moet op die manier de sleutelpositie van Antwerpen in de creatieve sector versterken. DIVA zal verder inzetten op specialisatie en verdieping door kennis en expertise te delen met de hedendaagse sector. Naast de uitbouw van de bibliotheek als ontmoetingsplek trekt DIVA de kaart van de digitalisering met onder andere de eigen website waarop heel wat uit de bibliotheek en over de collectie kan geraadpleegd worden.

Een laatste belangrijke schakel is het atelier. De werking van het atelier zorgt voor de koppeling tussen theorie en praktijk. Het is een wezenlijk onderdeel van het beleid rond het immaterieel cultureel erfgoed en voedt zo de publiekswerking, (digitale) publicaties en bijvoorbeeld lezingen. Het atelier is een ruimte waar toekomstige edelsmeden en juweelontwerpers hun technisch vakmanschap ontwikkelen en bijschaven. Ook de onderwijs- en de creatieve sector worden betrokken bij de werking. Het atelier fungeert als een open raam voor het publiek, dat letterlijk kan meekijken hoe de objecten die in het museum te zien zijn, tot stand komen. Het aanbod is gericht op specialisten en professionelen binnen de sector van juweelontwerpers en edelsmeden, op starters en liefhebbers en ook op het brede publiek. Voor alle diamantgerelateerde technieken is er een nauwe samenwerking met HRD antwerp, het zusterbedrijf van AWDC.

Een blik achter de schermen van het atelier,
Museumnacht 2017
DIVA, ANTWERPEN - FOTO: LIESELOT JONCKHEERE

Artist impression van de preview tentoonstelling in Shanghai
BEELD: CARLA JANSSEN-HÖFELT

INTERNATIONALE SAMENWERKING

De diamantsector is van oudsher zeer internationaal georiënteerd en dat geldt ook voor de edelsmeedkunst. Vorstenhoven uit heel Europa bestelden in Antwerpen bij goud- en zilversmeden, omdat de kwaliteit van het werk het beste van het beste was. Het is dan ook niet vreemd dat DIVA over de landsgrenzen kijkt voor samenwerking.

In China is de aandacht en de waardering voor Vlaams cultureel en culinair erfgoed groot. In de Shanghai Diamond Exchange (SDE) heeft DIVA een zeer enthousiaste partner gevonden voor een structurele culturele samenwerking. Samen zetten zij een internationale award op poten, die zowel jong talent als het levenswerk van gearriveerde ontwerpers belooft, en dit zowel op het vlak van mode als van juweelontwerp. Dit laat DIVA toe om zich nog sterker te positioneren in de internationale juwelenwereld. Er zullen samen grote tentoonstellingen worden ontwikkeld. Dankzij de samenwerking kan DIVA daarbij nog meer investeren in bruikleenverkeer, scenografie en inhoudelijke verdieping.

Een eerste project dat uit de samenwerkingsovereenkomst voortkomt, is een preview tentoonstelling in het Baoku Art Center in Shanghai begin 2018. Deze culturele instelling is gericht op het samenbrengen van Oost en West en is gelegen in de Shanghai Tower, de hoogste wolkenkrabber van China. De tentoonstelling is gesponsord door Allove Diamonds Ltd. uit China, die een speciaal slijpsel heeft laten ontwikkelen waarbij tien harten en pijlen zichtbaar zijn als er recht op de diamant wordt gekeken, wat van een enorm vakmanschap getuigt. De expo brengt

Shanghai Tower, Shanghai
FOTO: BOB DAEMS

een beeld van Antwerpen aan de hand van oude en nieuwe foto's van de stad, en focust op de internationale handel. De interactieve globe uit de Internationale Handelsruimte van DIVA dient als decor voor een aantal collectiestukken uit DIVA die bijdragen aan de culturele uitwisseling. De stukken sluiten ook aan bij het referentiekader van het Chinese publiek en geven een beeld van de ontwikkeling van de edelsmeedkunst en juwelen in Vlaanderen. Een voorbeeld van zo'n collectiestuk is de terrine van de Mechelse familie De Meester, die driipt van de non-verbale boodschappen. In de jaren zeventig van de achttiende eeuw was rococo, met zijn vloeiende lijnen, nog volop in zwang in de Zuidelijke Nederlanden. De Meester koos juist voor een relatief nieuwe stijl: classicisme. Architecturale ornamenten uit de Oudheid worden uitvergroot en toegepast op architectuur, interieurs, meubelen en (kunst)voorwerpen. Dit resulteerde vaak in zeer architecturale elementen zoals bij deze terrine.

Johannes Cornelius Hendrickx, terrine op schotel, 1782, Mechelen, zilver en vergulding
PERMANENTE BRUIKLEEN VAN DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING: FONDS LÉON COURTIN-MARCELLE BOUCHÉ
FOTO: HUGO MAERTENS

PRAKTISCH

Vanaf 7 december 2017 zijn de inkomhal en de museumshop open voor het publiek en zijn tickets online en offline beschikbaar.

Opening van het museum op 7 mei 2018.

DIVA

Suikerrui 17-19
2000 Antwerpen
T +32 (0)3 360 52 52
www.divaantwerp.be

OPENINGSTIJDEN

Vanaf 7 mei: elke dag van 10 tot 18u, gesloten op woensdag.

TOEGANGSPRIJZEN

A Brilliant Story: 10 euro (volwassenen) en 7 euro (13-26 jaar).

Groepstarief (vanaf 15 personen): 5 euro per persoon + 30 euro bookingsfee per groep.

DIVA-jaarkaart: 30 euro.

Voor kinderen jonger dan 12 jaar, vrienden van DIVA, ICOM-leden en personeel van de Museumstichting is de toegang gratis.

DIVA

Gert Voorjans, Romy Cockx en Frank Van Laecke

FOTO: ARTUR ERANOSIAN

Gert Voorjans is een iconische smaakmaker en interieurdesigner. Hij studeerde binnenhuisarchitectuur in Hasselt en behaalde een postgraduaat kunstgeschiedenis in Siena, gevolgd door een postgraduaat 'Styles & Arts' bij Sotheby's in Londen. In 1997 opende hij zijn eigen studio in Antwerpen en in 2013 werd Gert Voorjans Asia Limited opgericht in Hongkong. Gert Voorjans decoreert woningen en winkels in o.m. Londen, Madrid, New York en Tokio - waaronder die van Joyce Ma in Azië en de flagship stores van Dries Van Noten. AD Collector noemt hem een van de beste interieurdesigners van 2017. Als guestdesigner ontwerpt hij een stofcollectie voor Jim Thompson, die in 2018 wordt voorgesteld.

Romy Cockx studeerde af als Licentiate Geschiedenis aan de Universiteit Antwerpen. Zewerkte aan een tentoonstelling over gender in België voor het Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis, schreef een publicatie over drie decennia gelijkheidsbeleid voor het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en voerde onderzoek naar mode in de Euregio Maas-Rijn in opdracht van Modemuseum Hasselt en Gemeente Maastricht. Ze was co-curator van de expo *Prints! In mode- en kostuumgeschiedenis* en curator van *Collectie 02(5)*. Sinds juni 2014 is ze curator van DIVA.

Frank Van Laecke was o.a. artistiek directeur van Music Hall (1997-1999), schreef successreeksen voor de VRT en zette zijn eerste echte professionele stappen als regisseur bij de Musicalafdeling van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen. Hij regisseerde o.a. de musicals *Jesus Christ Superstar*, *She loves me, Annie, Oliver!*, *Rembrandt*, *The Sound of Music*, *Anatevka*, *Domino*, *Daens*, *Kuifje en de Zonnetempel*, *Dracula*, *Ben X* en *14-18*. Frank Van Laecke regisseerde de opera's *La Bohème*, *La Traviata*, *Nabucco*, *Aida*, *Carmen*, *I Pagliacci*, *Cavaleria Rusticana*, *Don Pasquale*, *Die Entführung aus dem Serail*, *Faust*, *Tosca*, *Manon Lescaut*, *La Bohème* in Florida en in Nederland *Madama Butterfly*. Hij behaalde tal van onderscheidingen in binnen- en buitenland, waaronder een nominatie voor de Britse Laurence Olivier Award. Naast musical en opera regisseert Frank Van Laecke ook veel theater en werkte onder meer samen met Alain Platel en Les Ballets c de la b in het veelbesproken *Gardenia*.

AUTEURS

Jeroen Martens is directeur van DIVA. Na zijn studies Hedendaagse Geschiedenis en Ontwikkelingssamenwerking aan Universiteit Gent startte hij zijn carrière in het Vlaamse Radio Orkest als productieverantwoordelijke. Na zeven jaar volgde een kort intermezzo als directeur van het Kunst- en Erfgoedfestival Artuatuca in Tongeren. In 2008 werd hij verantwoordelijke lokaal cultuurbeleid bij de Provincie Antwerpen. In 2013 kwam hij aan het hoofd te staan van het Provinciaal Zilvermuseum Sterckshof. Toen het Zilver- en Diamantmuseum in 2014 samensmolten tot DIVA, werd hij er directeur.

Rebecca Roskam werkt sinds 2016 bij DIVA als manager externe relaties. Daarbij is ze verantwoordelijk voor de fondsenwerving, relatiemanagement en internationale projecten. Ze studeerde Talen en Culturen van Indonesië en Bestuurskunde in Leiden. Vanaf 2001 is Rebecca werkzaam in het Nederlandse museumveld en vanaf 2013 werkt ze als zelfstandig projectmedewerker en fondsenwerver voor onder andere Museum Meeranno, Teylers Museum, de Oude en Nieuwe Kerk in Delft en de kunstacademie AKV|St.Joost.

Kristina Valiulis is conservator-restaurator van metalen bij DIVA. Ze heeft een diploma Bachelor of Arts van de University of California, Santa Barbara alsook een Bachelor en Masters in conservatie-restauratie van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Hogeschool Antwerpen met een specialisatie in metalen. Zij heeft meerdere jaren ervaring als coördinator conservering en depotbeheerder opgedaan in het Legermuseum te Delft. Tot 2016 was ze verbonden aan de opleiding conservatie-restauratie (sinds 2013 Universiteit Antwerpen) als onderzoeker, lector, practicum assistent, programmacoördinator en waarnemende opleidingscoördinator.

Jeroen Bryon (redactie) is doctor in de wetenschappen en was jaren (gast)professor aan de K.U. Leuven, de Erasmushogeschool Brussel-VUB en het Malawi Institute of Tourism. Daarna werd hij strategisch directeur bij Toerisme Vlaanderen, om in 2014 de overstap te maken naar het kabinet van minister van Toerisme, Ben Weyts. Sinds 2016 ondersteunt hij, als adviseur en coach, musea, erfgoedorganisaties en toeristische bestemmingen in hun ambitie om een ruimer publiek aan te spreken. Hij werkte o.a. voor de regering van Malawi, de provincie Dong Van in Vietnam, Ruimte Vlaanderen, de Provincie Limburg, de gemeente Dilbeek, het Mode- en het Fotomuseum, het Hof van Busleyden, het ICC Gent, Kempens Landschap vzw en DIVA. Jeroen is tevens een onafhankelijke documentairemaker, met een focus op bijzondere erfgoedverhalen.